

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

СЯСЬКА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК811.111'373:378.147.016

**ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ЗАСОБАМИ
АВТЕНТИЧНИХ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ**

13.00.02 – теорія та методика навчання
(германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Рівненському державному гуманітарному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
Боднар Світлана Вікторівна,
Одеський інститут фінансів
Українського державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі,
доцент кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін.

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, доцент
Микитенко Наталія Олександрівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
професор кафедри іноземних мов для
природничих факультетів;

кандидат педагогічних наук, доцент
Лук'янченко Ірина Олегівна,
Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», доцент кафедри
германської філології та методики
викладання іноземних мов.

Захист відбудеться «30» вересня о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса,

вул. Старопортофранківська, 26, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розіслано «29» серпня 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. О. Татарина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Процес європейської інтеграції дедалі помітніше впливає на всі сфери життя України, не оминув і вищої освіти. Чітко визначились орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи, і тому прийнятий Верховною Радою новий Закон України “Про вищу освіту” (1.07.2014 р.) наголошує на особливому значенні англійської мови, яка стає засобом міждержавної комунікації.

Однією із ланок володіння іноземною мовою є лексична компетентність, без якої практичне застосування англійської мови не передбачається можливим.

На цей час проблему формування іншомовної лексичної компетентності досліджувало чимало вітчизняних та зарубіжних лінгводидактів. Вони обґрунтували концептуальні положення моделювання змісту навчання іншомовної лексики (Р. Мартинова, С. Ніколаєва); дослідили різні методи семантизації лексики (П. Гурвич, М. Дем’яненко, І. Рахманов); встановили дози лексичного матеріалу для їх засвоєння за одиницю навчального часу різновіковими і різнопрофільними групами учнів та студентів (В. Бухбіндер, Г. Харлов, В. Цетлін, E. Nagy, P. Nation); визначили лінгводидактичні принципи відбору активного та пасивного словника в умовах шкільного і вузівського навчання (С. Калініна, А. Климентенко, В. Кондратьєва, М. Латушкіна, І. Рахманов, Л. Якушина,

S. Eggert, D. Krohn); встановили, що відбір лексики здійснюється не тільки на основі наявних принципів відбору, а й з урахуванням змісту фахових дисциплін (Р. Мартинова, О. Тарнопольський) і жанра мовлення: для соціально-побутової (О. Анісімова, О. Романюк), ділової (С. Боднар, В. Борщовецька, Е. Мирошніченко), професійної (Н. Микитенко, О. Петрашук), наукової (Е. Васильєва, А. Маслова, Т. Сміт) комунікації.

Вагомий внесок у розгляд проблеми становлять дослідження в галузі психології. Простежено залежність якості засвоєння іншомовної лексики від способу запам'ятовування: інтуїтивне засвоєння лексики в процесі мовленнєвої діяльності (Б. Беляєв, В. Артемов, І. Зимня, І. Румянцева); засвоєння лексики свідомо від форми до змісту (В. Давидов, М. Жинкін, В. Зинченко, Д. Норман, С. Рубінштейн, О. Соколов).

Наразі проблема формування іншомовної лексичної компетентності вирішується в умовах віртуального навчального середовища (В. Терещук); засобами інтерактивних (Ю. Семенчук) і інтенсивних (В. Александров, С. Церна) методів навчання; на основі компенсаторної компетенції (Ю. Молчанова), мотиваційної бази навчання (О. Сиземіна), автентичних повідомлень ЗМІ (С. Логвінова). Однак, незважаючи на суттєву базу досліджень, не було вичерпано весь потенціал процесу навчання іншомовної лексики. Так, жодна з праць не враховувала можливості формування іншомовної

лексичної компетентності на основі поетичних творів як значного пласту національної культури та естетичних цінностей носіїв мови.

Разом з тим, сам англомовний поетичний матеріал виступав об'єктом дослідження філологічних дисциплін. Зокрема, досліджувалися особливості англійської поезії абсурду (Н. Соболева), дитячої поезії (Г. Єгорова), віршованих творів (Н. Матвєєва), американської поезії (Л. Белехова); засоби експресивної реалізації граматичного часу в поетичному англійському тексті (А. Хавкун); образна своєрідність англійської та американської поезії в українських перекладах (І. Боровинський).

Крім того, у методичних роботах також досліджувалися поетичні тексти як засіб навчання ІМ. Так, вивчалася робота з англомовним (Г. Подосиннікова, В. Шерстюк) і французькомовним (Н. Цурциліна) поетичним текстом у середній школі; розглядалося навчання перекладу англомовної поезії (Т. Скрипник), монологічного мовлення (Н. Толь), читання (Т. Камаєва, С. Мирошніченко) та англомовної дискусії (Н. Андронік) на основі поетичних творів; формувалися граматичні навички студентів засобом поезії (К. Крижевська, О. Омецинська); розроблялася методика використання поетичного твору як засобу формування міжкультурної

компетенції (Д. Цикалов) і активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів (І. Лук'янченко) студентів.

Натомість означені дослідження не вичерпали весь навчально-естетичний потенціал поетичних текстів: залишилися без уваги засоби збагачення словникового запасу студентів на основі читання та аналізу автентичних поетичних текстів; недооцінено римоване пред'явлення матеріалу для спрощення процесу запам'ятовування; не визначено залежність практичних лексичних знань для засвоєння теоретичних філологічних та методичних дисциплін. Все це посилює протиріччя між мовленнєвою інтенцією мовця та лінгвістичними можливостями її реалізації. Спроба розв'язати це протиріччя зумовили вибір теми дослідження «Формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів».

Зв'язок роботи з науковими планами, програмами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах наукової теми кафедри методики викладання іноземних мов «Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов та культур: від особистісно-орієнтованого до особистісно-розвивального навчання» (протокол № 8 від 2.09.2013 р.), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Рівненського державного гуманітарного університету. Тему

дисертації затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 30.06.2006 р.) й узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 31.10.2006 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів засобами автентичних поетичних текстів.

Завдання дослідження:

1. Визначити поняття «англомовна лексична компетентність майбутніх учителів-філологів» з урахуванням її формування на основі поетичних текстів.

2. Провести ретроспективний аналіз методів формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів у педагогічній теорії та практиці.

3. Схарактеризувати лінгвістичні особливості англомовних поетичних текстів як джерела формування лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів.

4. Виявити психологічні особливості засвоєння англомовної лексики поетичного стилю.

5. Визначити критерії, показники, схарактеризувати рівні сформованості англомовної лексичної компетентності майбутніх

учителів-філологів засобами автентичних поетичних текстів.

6. Розробити модель, методика та систему вправ для формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів засобами автентичних поетичних текстів та експериментально перевірити їх ефективність.

Об'єкт дослідження – процес філологічної підготовки майбутніх учителів англійської мови на основі поетичних текстів.

Предмет дослідження – методика формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів засобами автентичних поетичних текстів.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів відбуватиметься ефективно, якщо: на практичному рівні забезпечити студентів знаннями англомовної поетичної лексики та вміннями її використовувати як для декламування поезії, так і для вільного мовотворення; на теоретичному рівні забезпечити студентів літературознавчими знаннями і вміннями аналізувати англомовні художні поетичні твори.

Методи дослідження. З метою визначення понятійно-категоріального апарату, характеристики теоретичних засад формування англомовної лексичної компетентності майбутніх

учителів і визначення змісту професійно-зорієнтованого навчання майбутніх учителів задіяно методи аналізу, узагальнення і систематизації психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних досліджень, нормативних документів. Для вивчення й узагальнення практичного досвіду формування англomовної лексичної компетентності майбутніх учителів використано метод анкетування. Для виявлення рівнів сформованості англomовної лексичної компетентності майбутніх учителів застосовано методи тестування. Для обґрунтування дидактично раціональної методики формування англomовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів задіяно метод педагогічного моделювання. З метою перевірки ефективності розробленої експериментальної методики проведено педагогічний експеримент. Для перевірки достовірності результатів експериментального навчання, їхньої кількісної та якісної характеристики застосовано методи статистичної обробки інформації.

Базою дослідження виступили: факультети іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету та Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Загальна кількість учасників експерименту склала 256 студентів, в основному експерименті

взяли участь 147 студентів мовних спеціальностей.

Наукова новизна дослідження. Уперше досліджено й науково обґрунтовано методику формування англomовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів. Визначено поняття «англomовна лексична компетентність майбутніх учителів-філологів» з урахуванням її формування на основі поетичних текстів. Схарактеризовано лінгвістичні особливості англomовних поетичних текстів як джерела формування лексичної компетентності майбутніх учителів. Виявлено психологічні особливості засвоєння англomовної лексики поетичного стилю. Розроблено лінгводидактичну модель формування англomовної лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів з метою практичної та теоретичної реалізації цілей іншомовної комунікації. Виявлено критерії (теоретико-лінгвістичний, мовно-комунікативний, лінгво-інтерпретаційний) та показники оцінювання рівня сформованості англomовної лексичної компетентності майбутніх учителів; схарактеризовано рівні (високий, середній, низький) сформованості англomовної лексичної компетентності майбутніх учителів. Уточнено сутність поняття «лексична компетентність» відповідно до практичного оволодіння лексикою для її вживання в міжособистій і навчально-професійній комунікації. Подальшого розвитку набула

теорія і практика навчання студентів мовних спеціальностей англійської лексики.

Практичне значення одержаних результатів: розроблено систему вправ на основі дібраного автентичного поетичного матеріалу відповідно тем Програми з англійської мови для студентів 3 курсу, спрямовану на формування англійської лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів; методичні рекомендації щодо формування англійської лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів; спецпрактикум “Learning Vocabulary through Poetry” для студентів третіх курсів факультетів іноземних мов; укладено англо-англійський словник поетичних термінів.

Результати дослідження можуть бути використані під час викладання фахових дисциплін: «Практика усного та писемного мовлення», «Лексикологія англійської мови», «Стилістика англійської мови», «Література країни, мова якої вивчається» та спецкурсів: «Лінгвокультурний аналіз тексту», «Лексикостилістичний аналіз тексту», «Іншомовний текст: аналіз, інтерпретація, коментування», що забезпечують підготовку фахівців мовних спеціальностей; при розробці робочих програм і навчальних посібників для студентів факультетів іноземних мов.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в

навчальний процес Рівненського державного гуманітарного університету (акт про впровадження № 261 від 27.12.13 р.), Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (акт про впровадження № 19 від 5.02.14 р.), національного університету «Острозька академія» (акт про впровадження № 013 від 22.01.14 р.), Східноукраїнського національного університету імені В. Даля (акт про впровадження № 23 від 10.02.14 р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечено методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень, використанням системи методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням; підтверджено експериментальною перевіркою розробленої методики, якісним і кількісним аналізом експериментальних даних із застосуванням методів математичної статистики.

Апробація результатів дослідження здійснена на *міжнародних*: «Іноземна мова як фактор входження в міжнародний освітній простір» (Умань, 2007 р.), «Проблеми психології спілкування» (Рівне, 2007 р.), «Міжкультурна комунікація: мова-культура-особистість» (Остріг, 2009 р.), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 2012 р.) та *всеукраїнських*: «Наука, освіта, суспільство очима молодих» (Рівне, 2006 р.), «V

всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині К. Д. Ушинського» (Одеса, 2007 р.), «Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур» (Донецьк, 2007 р.), «Зміст професійної підготовки учителя іноземної мови у контексті Болонського процесу (Дрогобич, 2009 р.), «Придніпровські соціально-гуманітарні читання» (Кривий Ріг, 2012 р.), «Сучасні соціально-гуманітарні дискурси» (Дніпропетровськ, 2014 р.) *науково-практичних конференціях.*

Публікації. Результати та основні положення дослідження викладено в 16 одноосібних публікаціях автора, з них 6 – у фахових наукових виданнях України, 7 – у наукових збірниках і тезах доповідей, 2 – у зарубіжних виданнях (1 з яких у іноземному фаховому виданні), 1 – у виданні навчально-методичного характеру.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та 13 додатків, розміщених на 30-ти сторінках. Основний текст дисертації викладено на 200 сторінках. Роботу ілюстровано 9 рисунками, 12 таблицями, що обіймають 13 сторінок основного тексту. Список використаних джерел викладено на 27 сторінках та налічує 285 найменувань, з них 52 англійською і німецькою мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичну значущість одержаних результатів, подано відомості щодо апробації й впровадження основних положень дисертації.

У **першому розділі** «Теоретичні засади формування англomовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів» визначено поняття «англomовна лексична компетентність майбутніх учителів-філологів»; проаналізовано методи формування англomовної лексичної компетентності в педагогічній теорії і практиці; представлено лінгвістичні особливості англomовних поетичних текстів як джерела формування лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів; виявлено психологічні особливості засвоєння англomовної лексики поетичного стилю.

Спираючись на сучасні трактування ученими поняття «лексична компетентність» (І. Берман, О. Бігич, Н. Бориско, С. Ніколаєва, Л. Панова, Ю. Пассов, О. Петрашук, С. Шатілов та ін.), розуміємо його як здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості.

Поняття «англомовна лексична компетентність майбутніх учителів-філологів» з урахуванням її формування на основі поетичних текстів представляє єдність двох складових: практичної і теоретичної. Практична складова включає знання мови англомовних художніх поетичних творів, засобів її словотворення, лексичних норм застосування; навички і вміння практичного використання лексики поетичних творів в умовах навчальної та реальної англомовної комунікації; здатність аналізувати лексичну складову свого мовлення і самовдосконалювати її. Теоретична складова включає професійно-філологічні: знання поетичних термінів, літературознавчих понять, лексикологічних категорій; вміння сприйняття теоретичного матеріалу, викладу набутих знань і використання теоретичних знань в процесі аналізу художніх поетичних текстів; лінгвістичного і історико-змістового аналізу тексту; поетичного викладу думок за темою, що вивчається.

Аналіз методів формування англомовної лексичної компетентності у педагогічній теорії та практиці засвідчив обґрунтованість концептуальних положень моделювання змісту навчання іншомовної лексики; ефективність використання різних способів семантизації лексики; доведеність необхідності застосування способу розширеного тлумачення понять; раціональність у використанні віртуального навчального

середовища; висвітлення шляхів інтенсифікації навчання лексики; визначення методів формування потенційного словника студентів для сприймання автентичного мовлення; виокремлення принципів відбору лексики для складання активних словників студентів різнопрофільних спеціальностей; необхідність організації самостійної роботи студентів із вивчення нового лексичного матеріалу.

Ресурсні засади проаналізованих методів полягають у виявленні можливостей їх застосування для формування англійської лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів. Встановлено, що такими можливостями є створення алгоритму використання автентичних поетичних текстів як джерела забагачення словникового запасу майбутніх учителів; приділення уваги римованому пред'явленню матеріалу для спрощення процесу запам'ятовування; використання прийомів рольової драматизації; урахування лінгвістичного та історико-змістового аналізу поетичних текстів відповідно проблем сьогодення.

Аналіз наукової літератури (І. Арнольд, І. Гальперін, О. Квятковський, В. Кухаренко, Ю. Лотман, Ю. Скребнев) дав змогу виявити лінгвістичні особливості англійських поетичних текстів, а саме: *фонетичні*: наявність ритмоутворюючих особливостей, таких як метрика, мелодика,

інтонація, рима, розподіл на рядки і строфи; зрушення словесного наголосу на слабку позицію слова, варіювання логічного наголосу; *лексичні*: літературні лексичні одиниці (foe = enemy), поетизми (realm = kingdom), архаїзми (thy = your), діалектизми (a lass = a girl), віршовані скорочення ('tween = between), мовні афоризми (to be or not to be), неологізми (to hector = to bully), емоційно-забарвлені слова (sweet-looking eyes), поетичні словосполучення піднесеного тону (by heaven and by earth); *граматичні*: редуковані граматичні форми, використання дієслів у наказовому способі, переважання поширених речень з рядами однорідних членів, наявність складносурядних і складнопідрядних (з підрядними з'ясувальними, означальними та обставинними) речень; *стилістичні*: поетична образність (наявність метафор, метонімії, епітетів, оксюморонів, гіпербол, алюзій, повторів, риторичних запитань, інверсій, асонансу, алітерації); *синтаксичні*: порушення типових норм логічного упорядкування й розміщення слів у словосполученнях та реченнях завдяки підпорядкуванню ритму; особлива структурованість поетичного тексту (фігурні вірші); авторська пунктуація. Відзначено високу інформаційну насиченість поетичних творів: у невеликому за обсягом віршованому тексті передається глибокий за суттю зміст.

За результатами досліджень психологів (Б. Беляєв,

В. Беспалько, П. Гальперін, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонтєв, О. Лурія, С. Рубінштейн, О. Соколов) виявлено психологічні особливості засвоєння англійської лексики поетичного стилю. Встановлено, що процес засвоєння іноземних поетичних лексичних одиниць (ЛО) включав такі етапи: сприймання, осмислення, запам'ятовування й застосування на практиці.

Сприймання здійснювалось з використанням слухового та мовленнєво-рухового аналізаторів для диференціації звукових / граматичних форм поетичних ЛО; асоціації графічного образу слова з лексичним значенням; смислових зв'язків поетичної ЛО з іншими словами, що зумовлює проникнення у зміст тексту; відбувалося не тільки на рівні ізольованих слів, а й паралельно на більш високих рівнях – словосполучень / речень і понадфразових єдностей.

Осмислення відбувалось шляхом розпізнавання, розуміння та вилучення поетичних ЛО із віршованого тексту; розуміння їх переносного значення та сполучуваності; створення асоціативних зв'язків між словами; порівняння поетичних ЛО з стилістично-нейтральними лексичними варіантами, а також порівняння тем англійських поетичних творів 19 століття з українськими проблемами сьогодення.

Запам'ятовування відбувалося з урахуванням зорової, слухової, образної, емоційної і словесно-логічної типів пам'яті.

Запам'ятовування лінгвістичної форми поетичних ЛО проходило у процесі довільного запам'ятовування, яке передбачало багаторазове, свідоме й систематичне повторення ЛО, їх утворення різними способами, аналіз їх функцій у реченні. Запам'ятовування смислової форми ЛО відбувалося у процесі мимовільного запам'ятовування з урахуванням емоційної забарвленості поетичних образів; асоціацій за емоціями, які викликають образи; інтересу до змісту поетичного твору; співпереживання героям твору; ритмоутворюючих особливостей поетичного матеріалу; рольової драматизації віршованих творів; аудіозаписів поетичних текстів і фонового музичного супроводу. Як мимовільне, так і довільне запам'ятовування сприяло переходу інформації з оперативної у довготривалу пам'ять студентів.

Застосування на практиці передбачало вільне використання поетичних ЛО, афоризмів, фразеологізмів у нових комунікативних ситуаціях з метою емоційного забарвлення мовлення і розширення мовленнєвих можливостей майбутніх учителів для вирішення професійно-зорієнтованих і практично-значущих проблем.

У **другому розділі** «Методика формування англomовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів» висвітлено змістовий аспект

формування англомовної лексичної компетентності (АЛК) майбутніх учителів засобами поетичних текстів, обґрунтовано і розроблено лінгводидактичну модель формування АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів і відповідну систему вправ.

Відповідно до теоретичних засад дослідження розроблено лінгводидактичну модель формування АЛК майбутніх учителів-філологів засобами поетичних текстів з метою практичної та теоретичної реалізації цілей іншомовної комунікації. Ця модель складалася з двох підмоделей: перша представляла реалізацію практичної цілі іншомовної комунікації, кінцевий етап навчання якої передбачав оволодіння автентичною поетичною лексикою, її використання як для декламування поезії, так і для вільного мовотворення; друга представляла реалізацію теоретичної цілі іншомовної комунікації, кінцевий етап навчання якої передбачав забезпечення студентів професійно-філологічними знаннями, вміннями лінгвістичного і історико-змістового аналізу тексту і поетичного викладу думок. Представимо кожен підмодель.

Перша підмодель формування АЛК майбутніх учителів-філологів засобами поетичних текстів з метою практичної реалізації цілей іншомовної комунікації обіймала три етапи: лінгвістичний, рецептивно-репродуктивний, репродуктивно-творчий.

Перший етап – лінгвістичний – було присвячено озброєнню студентів знаннями стилістично-нейтральної та стилістично-маркованої (поетизми, архаїзми, неологізми, емоційно-забарвлені слова, слова піднесеного стилю) лексики, її семантики; способами словотвору; формуванню навичок розуміння та вживання нових мовних явищ на рівні словосполучення / речення. Якість набутих знань перевірялась прямим та зворотнім перекладом ізольованих ЛО, тестуванням на вибір адекватної ЛО, створенням нових слів відповідно правил словотвору, а якість сформованих навичок перевірялась знаходженням українських відповідників до англійських варіантів і складанням власних словосполучень / речень.

Другий етап – рецептивно-репродуктивний – передбачав формування навичок перекладу ЛО поетичного стилю і поетичних мікротекстів; розвиток умінь розуміння та вживання вивчених ЛО у понадфразових єдностях / мікротекстах. Якість набутих навичок перевірялась шляхом порівняння декількох варіантів перекладу поетичного мікротексту, знаходженням найбільш адекватного варіанту, а якість набутих умінь перевірялась складанням власних мікротекстів із вивченими мовними явищами.

Третій етап – репродуктивно-творчий – було спрямовано на розвиток умінь вживання ЛО поетичного стилю у

підготовленому / непідготовленому мовленні.. Якість набутих лексичних умінь перевірялась шляхом невіршованого переказу прочитаного поетичного тексту та узагальненням його змісту, використанням вивчених ЛО поетичного стилю у нових комунікативних ситуаціях, вираженням власної думки за означеною проблемою.

Друга підмодель формування АЛК майбутніх учителів-філологів засобами поетичних текстів з метою теоретичної реалізації цілей іншомовної комунікації охоплювала такі етапи: теоретико-накопичувальний, операційно-пізнавальний, діяльнісно-аналітичний.

Перший етап – теоретико-накопичувальний – передбачав надання професійно-філологічних знань: поетичних термінів, літературознавчих понять, лексикологічних категорій; розвиток умінь сприйняття теоретичного матеріалу і викладу набутих знань. Якість набутих знань перевірялась термінологічними тестами, а якість розвинутих умінь – створенням понятійної мапи, тестами на розуміння тексту лекцій, підготовкою рефератів.

Другий етап – операційно-пізнавальний – було спрямовано на розвиток умінь використання теоретичних знань в процесі аналізу художніх поетичних текстів, актуалізацію фонових знань про автора та ситуацію написання твору і вмінь лінгвістичного

аналізу тексту. Якість розвинутих умінь перевірялась тестами множинного вибору на знання поетичних категорій / лексичних засобів виразності, а також проведенням лінгвістичного аналізу тексту.

Третій етап – діяльнісно-аналітичний – було присвячено розвитку вмінь історико-змістової інтерпретації поетичного тексту, аргументації своєї точки зору; самостійного створення римованих художніх творів. Якість розвинутих умінь перевірялась шляхом висловлювання думки щодо прочитаного поетичного тексту, порівняння подій, описаних у творі, з проблемами сьогодення та інтерпретації ідеї тексту з використанням вивчених ЛО поетичного стилю; написанням власного віршованого тексту з вивченими ЛО.

Зазначені знання, навички і вміння досягались за допомогою системи вправ, яка складалася з двох блоків, відповідних підмоделям навчання. До першого блоку належали три групи вправ, що співвідносилися з трьома етапами навчання першої підмоделі. Для реалізації цілей лінгвістичного етапу застосовувалася **перша група** вправ на: семантизацію нових ЛО; формування навичок розуміння та вживання ЛО поетичного стилю у словосполученнях / реченнях. Для реалізації цілей рецептивно-репродуктивного етапу впроваджувалася **друга група** вправ на: формування лексичних навичок перекладу ЛО

поетичного стилю / поетичних мікротекстів; розвиток умінь розуміння та вживання ЛО поетичного стилю у понадфразових єдностях / мікротекстах. Для реалізації цілей репродуктивно-творчого етапу передбачалася **третя група** вправ на: розвиток умінь вживання ЛО поетичного стилю у підготовленому та непідготовленому мовленні. Проілюструємо приклади вправ першої групи.

Вправа: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна. Мета: навчити пояснювати переносне значення образних виразів. Інструкція: Give possible interpretations of the word-combinations under study.

1. This is the **ship of pearl**, which, poets feign. 2. And coral reefs lie bare, Where the cold sea-maids rise to sun their **streaming hair**. 3. Its webs of living **gauze** no more **unfurl**; Wrecked is the ship of pearl! 4. He left the past year's dwelling for the new, Stole with soft step its **shining archway** through, Built up its **idle door**, Stretched in his **last-found** home, and knew the old no more 5. Thanks for the **heavenly message** brought by thee, Child of the wandering sea.

Наведемо приклади другої групи вправ.

Вправа: репродуктивна, умовно-комунікативна. Мета: розвинути вміння розуміння та вживання ЛО поетичного стилю у мікротекстах. Інструкція: Fill the correct word from the given list in the gaps of the following poetic extracts: 1) thee, 2) low-vaulted,

3) thine, 4) stately, 5) dome, 6) thou. Which of these words do you find particularly dramatic? Explain the idea which the poet wants to bring to the reader by using these words.

Build thee more ____ mansions, O my soul, As the swift seasons roll!
 Leave thy ____ past! Let each new temple, nobler than the last,
 Shut ____ from heaven with a ____ more vast, Till ____ at length art free,
 Leaving ____ outgrown shell by life's unresting sea!

Проілюструємо третю групу вправ.

Вправа: продуктивна, комунікативна. Мета: розвиток умінь вживання ЛО поетичного стилю у непередбаченому мовленні у нових комунікативних ситуаціях. Інструкція: Brainstorm the given problems. Share your idea with the whole group. Mind the use of stylistically-coloured words and poetic expressions.

1. Good teaching is one-fourth preparation and three-fourths theatre.
2. Those who educate children well are more to be honored than parents, for these only gave life, those – the art of living well.
3. Teaching is a two-way traffic.

До другого блоку належали три групи вправ, що співвідносилися з трьома етапами навчання другої підмоделі.

Перша група на ознайомлення із літературознавчою термінологією, теоретичним матеріалом та розвиток умінь сприйняття теоретичного матеріалу, заснованого на вивченому лексичному матеріалі; викладу набутих знань. **Друга група** на

розвиток умінь: використання теоретичних знань в процесі аналізу художніх поетичних текстів; лінгвістичного аналізу поетичного тексту. **Третя група** на розвиток умінь: інтерпретації змісту поетичного тексту; аргументації своєї точки зору; самостійного створення римованих художніх творів.

Проілюструємо приклади першої групи вправ.

Вправа: рецептивна, некомунікативна. Мета: ознайомлення з основними поняттями поезики, жанрами англійської поезії, їхніми лінгвістичними особливостями. Інструкція: Find out the right definitions of the given terms.

English poetic genres	Definitions of the terms
1) ballad	a) a narrative poem, often of folk origin and intended to be sung, consisting of simple stanzas and usually having a refrain
2) limerick	b) a verse composed of variable, usually unrhymed lines having no fixed metrical pattern.
3) sonnet	c) It is used in descriptive and reflective poems and dramatic monologues in which a single character delivers his thoughts in the form of a speech.
4) blank verse	d) a poem of an expressive thought or idea made up of 14 lines, each being 10 syllables

	long.
5) free verse	e) a five-line joke of a poem - witty, involving place names and puns, and often bawdy.

Проілюструємо приклади вправ другої групи.

Вправа: рецептивна, некомунікативна. Мета: розвиток умінь визначення лексичних засобів виразності, що використовуються для створення поетичних образів. Інструкція: Read the examples of poetry excerpts and match them to the given lexical expressive means.

1.	Allusion	a) O heavy lightness! Serious vanity! Misshapen chaos of well-seeming forms.
2	Oxymoron	b) Does it dry up like a raisin in the sun? Or fester like a sore- And then run?
3	Simile	c) Safe past the Gnome thro' this fantastic band, A branch of healing Spleenwort in his hand.
4	Metaphor	d) Sitting by his side, I watched the peaceful dawn.
5	Epithet	e) Amidst the frozen white, a tiny tip of green, first blade of grass, the messenger of spring.

Проілюструємо приклади третьої групи вправ.

Вправа: продуктивна, комунікативна. Мета: розвиток умінь самостійної інтерпретації англійського поетичного тексту. Інструкція: Explain how you understand the given poetic lines: 1. Lightning is like an idea you know you should use, before it disappears. 2. Life is as eventful as a journey. 3. The killer wore a

mark of Cain as he stalked his brother.

У **третьому розділі** дисертації «Експериментальна апробація ефективності методики формування АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів» прописано методику педагогічного експерименту, критерії, показники, схарактеризовано рівні сформованості АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів. Представлено хід та результати дослідно-експериментальної роботи щодо формування АЛК майбутніх учителів-філологів засобами поетичних текстів.

Експеримент відбувався протягом 2012-2013 років і передбачав реалізацію таких етапів: пошуково-розвідувального, констатувального, формувального і прикінцевого. В експериментальному навчанні взяли участь студенти Рівненського державного гуманітарного університету та Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. Студентів було розподілено на групи – експериментальні (ЕГ-1, ЕГ-2) і контрольну (КГ) у випадковому порядку, оскільки вихідний рівень сформованості АЛК був приблизно однаковим.

За умовами проведення експеримент був природним, вертикально-горизонтальним і відкритим (за П. Гурвичем). Неварійованими умовами виступили: кількість та склад груп студентів третіх курсів; час проведення експериментального

навчання; викладач-експериментатор; місце проведення занять; рівень сформованості АЛК студентів на початок експерименту. Варійованими умовами були: два варіанти розробленої методики (основний та варіативний), які відрізнялися послідовністю реалізації двох підмоделей: 1) студенти навчаються протягом I семестру 3 курсу за двома підмоделями паралельно, 2) студенти навчаються послідовно протягом I семестру за першою підмоделлю, протягом 2 семестру – за другою підмоделлю.

На констатувальному етапі було визначено наявні рівні сформованості АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів: високий, середній та низький. Оцінювання рівнів сформованості АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів було проведено за такими критеріями: теоретико-лінгвістичний з показниками: обізнаність із основними поняттями поезики, жанрами англійської поезії, їх лінгвістичними особливостями; із лексичною сполучуваністю слів (сталі вирази, крилаті вирази); з лексичними засобами виразності англійської мови; мовно-комунікативний критерій з показниками: обізнаність із правилами словотвору англійської мови і здатність утворювати нові слова; розуміння прямого та переносного значення слів та вміння їх адекватного перекладу; вміння адекватного вживання вивчених поетичних ЛО у нових комунікативних ситуаціях; лінгво-інтерпретаційний критерій з

показниками: розуміння лексичних засобів вираження мовлення в поетичному тексті, пояснення їх функцій; вміння лінгвістичного аналізу художнього поетичного тексту; вміння інтерпретації авторської позиції у тексті та викладу власної думки.

Для діагностики рівнів сформованості АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів було розроблено завдання на перевірку знань та вмінь за кожним із означених критеріїв. Результати експериментальних зрізів подано в таблиці.

Таблиця

Порівняльна таблиця рівнів сформованості англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами поетичних текстів на констатувальному та прикінцевому етапах експерименту (%)

Рівні сформованості АЛК	Група					
	ЕГ-1		ЕГ-2		КГ	
	КЕ	ПЕ	КЕ	ПЕ	КЕ	ПЕ
Високий	7	32	7	37	10	17
Середній	18	43	13	40	14	21
Низький	75	25	80	23	76	62

Примітки: 1. КЕ – констатувальний етап. 2. ПЕ – прикінцевий етап.

Таблиця засвідчує недостатній рівень сформованості АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів у всіх студентів

до формувального етапу навчання. За результатами прикінцевого етапу експерименту було одержано відчутні позитивні результати в обох експериментальних групах. Так, кількість студентів з високим рівнем сформованості АЛК в ЕГ-1 підвищилася на 25 % (з 7% до 32%), в ЕГ-2 – на 30 % (з 7 % до 37 %); кількість студентів середнього рівня в ЕГ-1 зросла на 25% (з 18% до 43%), в ЕГ-2 зросла на 27 % (з 13% до 40% відповідно). Значно знизилися показники кількості студентів на низькому рівні: в ЕГ-1 з 75% до 25%, в ЕГ-2 з 80% до 23%. Це свідчить про те, що обидві методики є ефективними, проте друга варіативна методика із формування АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів виявилася більш ефективною, ніж перша, оскільки для повноцінної сформованості АЛК майбутні учителі спочатку повинні оволодіти вміннями вільного поетичного мовотворення, а тільки після цього вирішувати професійно-філологічні задачі.

Щодо результатів прикінцевого діагностування студентів КГ, то там не спостерігалось значних змін у рівнях сформованості АЛК. Так, кількість студентів з високим рівнем сформованості АЛК у КГ збільшилась лише на 7 %. Середній рівень був зафіксований у 21 % майбутніх фахівців порівняно з 14 % на початку експерименту. Більшість студентів КГ (62 %), як і раніше, залишилася на низькому рівні (було 76 %).

Надійність і вірогідність отриманих результатів дослідження

підтверджена методами математичної статистики за критеріями Стьюдента та Фішера. Результати проведеного експериментального навчання засвідчили ефективність розробленої методики формування АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів і підтвердили правомірність висунутої гіпотези дослідження.

У **висновках** викладено результати дослідження, основні з них такі.

У дисертації досліджено теоретичні засади формування АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів; спроектовано лінгводидактичну модель, розроблено методику і систему вправ із формування АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів, здійснено їх апробацію.

1. Визначено поняття «англомовна лексична компетентність майбутніх учителів-філологів» з урахуванням її формування на основі поетичних текстів представляє єдність двох складових: практичної і теоретичної. Практична складова включає знання мови англомовних художніх поетичних творів, засобів її словотворення, лексичних норм застосування; навички і вміння практичного використання лексики поетичних творів в умовах навчальної та реальної англомовної комунікації; здатність аналізувати лексичну складову свого мовлення і самовдосконалювати її. Теоретична складова включає

професійно-філологічні: знання поетичних термінів, літературознавчих понять, лексикологічних категорій; вміння сприйняття теоретичного матеріалу, викладу набутих знань і використання теоретичних знань в процесі аналізу художніх поетичних текстів; лінгвістичного і історико-змістового аналізу тексту; поетичного викладу думок за темою, що вивчається.

2. Проаналізовано методи формування англомовної лексичної компетентності у педагогічній теорії та практиці та встановлено їх резервні можливості, якими є: створення алгоритму використання автентичних поетичних текстів як джерела забагачення словникового запасу майбутніх учителів; приділення уваги римованому пред'явленню матеріалу для спрощення процесу запам'ятовування; використання прийомів рольової драматизації; урахування історико-змістового аналізу поетичних текстів відповідно проблем сьогодення.

3. Схарактеризовано лінгвостилістичні особливості поетичних англійських текстів, а саме: *фонетичні*: наявність ритмоутворюючих особливостей, таких як метрика, мелодика, інтонація, рима, розподіл на рядки і строфи; зрушення словесного наголосу на слабку позицію слова, варіювання логічного наголосу; *лексичні*: літературні ЛО, поетизми, архаїзми, діалектизми, віршовані скорочення, мовні афоризми, неологізми, емоційно-забарвлені слова, поетичні

слова / словосполучення піднесеного тону; *граматичні*: редуковані граматичні форми, використання дієслів у наказовому способі, переважання поширених складносурядних і складнопідрядних речень з рядами однорідних членів; *стилістичні*: поетична образність (метафори, метонімії, епітети, оксюмори, гіперболи, алюзії, повтори, риторичні запитання, інверсії, асонанси, алітерації); *синтаксичні*: порушення типових норм логічного упорядкування й розміщення слів у словосполученнях та реченнях; особлива структурованість поетичного тексту (фігурні вірші); авторська пунктуація.

4. Виявлено психологічні особливості засвоєння англomовної лексики поетичного стилю. Сприймання здійснювалось з використанням слухового та мовленнєво-рухового аналізаторів для диференціації звукових / граматичних форм поетичних ЛО; асоціації графічного образу слова з лексичним значенням; смислових зв'язків поетичної ЛО з іншими словами, що зумовлює проникнення у зміст тексту; відбувалось не тільки на рівні ізолюваних слів; а й паралельно на більш високих рівнях – словосполучень / речень і понадфразових єдностей. Осмислення відбувалось шляхом розпізнавання, розуміння та вилучення поетичних ЛО із віршованого тексту; розуміння їх переносного значення та сполучуваності; створення асоціативних зв'язків між словами; порівняння поетичних ЛО з стилістично-нейтральними

лексичними варіантами, а також порівняння тем англійських поетичних творів 19 століття з українськими проблемами сьогодення. Запапам'ятовування відбувалося з урахуванням зорової, слухової, образної, емоційної і словесно-логічної типів пам'яті. Запапам'ятовування лінгвістичної форми поетичних ЛО проходило у процесі довільного запапам'ятовування, яке передбачало багаторазове, свідоме й систематичне повторення ЛО, їх утворення різними способами, аналіз їх функцій у реченні. Як мимовільне, так і довільне запапам'ятовування сприяло переходу інформації з оперативної у довготривалу пам'ять студентів. Застосування на практиці передбачало вільне використання поетичних ЛО, афоризмів, фразеологізмів у нових комунікативних ситуаціях з метою емоційного забарвлення мовлення і розширення мовленнєвих можливостей майбутніх учителів для вирішення професійно-зорієнтованих і практично-значущих проблем.

5. Ефективність експериментальної методики формування АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів було визначено за такими критеріями і показниками: теоретико-лінгвістичний з показниками: обізнаність з основними поняттями поезики, жанрами англійської поезії, їх лінгвістичними особливостями; із лексичною сполучуваністю слів (сталі вирази, крилаті вирази); з лексичними засобами виразності англійської мови; мовно-комунікативний критерій з

показниками: обізнаність з правилами словотвору англійської мови і здатність утворювати нові слова, розуміння прямого та переносного значення слів та вміння їх адекватного перекладу; вміння адекватного вживання вивчених поетичних ЛО у нових комунікативних ситуаціях; лінгво-інтерпретаційний критерій з показниками: розуміння лексичних засобів у вираженні мовлення у АПТ, пояснення їх функцій; вміння лінгвістичного аналізу художнього поетичного тексту; вміння інтерпретації авторської позиції у тексті та викладу власної думки.

6. Розроблено лінгводидактичну модель формування АЛК майбутніх учителів-філологів засобами поетичних текстів з метою практичної та теоретичної реалізації цілей іншомовної комунікації, яка складалася з двох підмоделей. Перша підмодель формування АЛК майбутніх учителів-філологів для реалізації практичної цілі іншомовної комунікації була спрямована на забезпечення студентів знаннями поетичної лексики та вміннями її використання як для декламування поезії, так і для вільного мовотворення і обіймала три етапи: лінгвістичний, рецептивно-репродуктивний, репродуктивно-творчий.

Друга підмодель формування АЛК майбутніх учителів-філологів для реалізації теоретичної цілі іншомовної комунікації була спрямована на забезпечення студентів літературознавчими знаннями; вміннями лінгвістичного і історико-змістового аналізу

тексту; аргументації своєї точки зору; самостійного створення римованих художніх творів і охоплювала такі етапи: теоретико-накопичувальний, операційно-пізнавальний, діяльнісно-аналітичний.

Зазначені знання, навички і вміння досягалися за допомогою системи вправ, яка складалася з двох блоків, відповідних підмоделям навчання. До першого блоку належали три групи вправ на: семантизацію нових ЛО і формування навичок розуміння та вживання ЛО поетичного стилю у словосполученнях / реченнях; формування лексичних навичок перекладу ЛО поетичного стилю / поетичних мікротекстів і розвиток умінь розуміння та вживання ЛО поетичного стилю у понадфразових єдностях / мікротекстах; розвиток умінь вживання ЛО поетичного стилю у підготовленому і непідготовленому мовленні.

До другого блоку належали такі групи вправ на: ознайомлення із літературознавчою термінологією, теоретичним матеріалом; розвиток умінь сприйняття теоретичного матеріалу, заснованого на вивченому лексичному матеріалі, та викладу набутих знань; розвиток умінь використання теоретичних знань в процесі лінгвістичного аналізу художніх поетичних текстів; розвиток умінь інтерпретації змісту поетичного тексту; самостійного створення римованих художніх творів.

Для реалізації розробленої системи вправ запропоновано два варіанти методики навчання, які відрізнялися послідовністю реалізації двох підмоделей: 1) студенти навчаються протягом I семестру 3 курсу за двома підмоделями паралельно; 2) студенти навчаються протягом I семестру за першої підмоделлю, а протягом 2 семестру – за другою підмоделлю. Друга варіативна методика із формування АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів виявилася більш ефективною, ніж перша, оскільки для повноцінної сформованості АЛК майбутні учителі спочатку повинні оволодіти вміннями вільного поетичного мовотворення, а тільки потім вирішувати професійно-філологічні задачі.

Результати експериментального навчання підтвердили, що формування АЛК майбутніх учителів засобами поетичних текстів відбувається успішно, якщо: на практичному рівні забезпечити студентів знаннями англомовної поетичної лексики та вміннями її використовувати як для декламування поезії, так і для вільного мовотворення; на теоретичному рівні забезпечити студентів літературознавчими знаннями і вміннями аналізувати англомовні художні поетичні твори.

Показником результативності навчання стало значне підвищення рівня АЛК студентів ЕГ порівняно зі студентами КГ. Так, в ЕГ-1 і ЕГ-2 кількість студентів, які досягли високого рівня

сформованості АЛК зросла на 27% і 30 % відповідно, середнього – на 25% в ЕГ-1 і 27% в ЕГ-2. Кількість студентів на низькому рівні зменшилася на 50% в ЕГ-1 і 57% студентів в ЕГ-2. У КГ також відбулися позитивні зміни, проте результати констатувального та прикінцевого зрізів були незначними: кількість студентів високого та середнього рівнів сформованості АЛК зросла на 7 % кожна, на низькому рівні кількість студентів зменшилася на 14 %.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в теоретичному дослідженні і практичній адаптації розробленої методики щодо формування англомовної лексичної компетентності майбутніх перекладачів засобами АПТ.

**Основні положення дисертації викладено в таких
публікаціях автора:**

1. Сяська Н. В. До проблеми формування іншомовних лексичних навичок у студентів молодших курсів / Н. В. Сяська // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса : Південний науковий центр НАПН України, 2007. – № 1-2. – С. 175-177.
2. Сяська Н. В. Відбір лексичного мінімуму з психолінгвістичного боку / Н. В. Сяська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : збірник наукових праць. – Рівне : РДГУ, 2007. - № 38. - С. 217-220.

3. Сяська Н. В. Проблеми формування англомовної лексичної компетенції у студентів молодших курсів / Н. В. Сяська // Наукові записки. – Острог : Національний університет «Острозька академія», 2009. - Вип 1 : Серія «Філологічна». - С. 523-528.
4. Сяська Н. В. Прийоми роботи з автентичними поетичними творами зі студентами мовних спеціальностей / Н. В. Сяська // Гуманітарний вісник. – Київ : Гнозис, 2012. - Додаток 1 до Вип. 27, том IV(37) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». - С. 482-487.
5. Сяська Н. В. Ефективність методики формування англомовної лексичної компетентності у майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів / Н. В. Сяська // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : Педагогіка і психологія. - Зб. статей : - Ялта : РВНЗ «Кримський гуманітарний університет», 2013. – Вип. 39 : Ч. 4. - С. 259-265.
6. Сяська Н. В. Методичні рекомендації щодо формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів / Н. В. Сяська // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, Хмельницький : [Електронний ресурс.] – 2013. - Вип. 1. - Режим доступу до журналу: <http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi->

[bin/irbis_nbu/cgiirbis_64](#)

7. Сяська Н. В. Содержание формирования англоязычной лексической компетенции у студентов языковых специальностей на основе аутентичных поэтических произведений / Н. В. Сяська // Проблемы современной науки : сборник научных трудов. – Ставрополь : Логос, 2012. - № 5. - Ч. 1. - С. 212-218.

8. Сяська Н. В. Методика работы с аутентичными поэтическими произведениями на занятиях по английскому языку в вузах / Н. В. Сяська // Вестник Московского государственного областного университета. Сер. : Педагогика. - Сб. статей. - Москва, 2014. - Вып. 2. - С. 136-142.

9. Сяська Н. В. Дидактичні, освітні, виховні завдання формування професійної компетенції майбутніх учителів іноземної мови / Н. В. Сяська // Матеріали 1 Всеукраїнської наукової-практичної конференції молодих науковців [«Освіта, наука, суспільство очима молодих»], (Рівне, 10-11 травня 2006). – Рівне : РДГУ, 2006. - С. 48-50.

10. Сяська Н. В. Педагогічні умови навчання іншомовного спілкування / Н. В. Сяська // 5-ті всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині К. Д. Ушинського (Одеса, 15- 16 травня 2007р.). – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2007. – С. 315-317.

11. Сяська Н. В. Правильне використання лексики як стратегія успіху міжкультурної комунікації / Н. В. Сяська // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Іноземна мова як фактор входження в міжнародний освітній простір»], (Умань, 15-16 червня 2007). – Умань : АЛМІ, 2007. – С. 172-174.
12. Сяська Н. В. Особенности семантики зрительного восприятия / Н. В. Сяська // Матеріали 5-ї міжвузівської конференції молодих учених [«Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських та германських мов і літератур»], (Донецьк, 29-31 січня 2007 року).– Донецьк : ДонНУ, 2007. – С. 102-104.
13. Сяська Н. В. Застосування модульної технології навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів англійської мови / Н. В. Сяська // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції [«Зміст професійної підготовки учителя іноземної мови у контексті Болонського процесу»], (Дрогобич, 28-29 квітня 2009 р.). – Дрогобич : Оперативна поліграфія А4, 2009. - С. 254-260.
14. Сяська Н. В. Лінгвістичні особливості англійських поетичних творів / Н. В. Сяська // Матеріали Криворізької сесії І Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю [«Придніпровські соціально-гуманітарні читання»], (Кривий Ріг, 24 листопада 2012 р.). – Дніпропетровськ : ТОВ

«Інновація», 2013. - Ч. 4. - С. 129-132.

15. Syaska N. V. Intercultural communication in language learning / N. V. Syaska // Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю [«Сучасні соціально-гуманітарні дискурси»], (Дніпропетровськ, 22 березня 2014). – Дніпропетровськ : ТОВ «Інновація», 2014. – Ч. 2. - С. 104-106.

16. Сяська Н. В. Learning Vocabulary through Poetry : [навчальний посібник для студентів III курсів мовних спеціальностей] / Н. В. Сяська. – Рівне : РДГУ, 2014. - 100 с.

АНОТАЦІЯ

Сяська Н. В. Формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», МОН України. – Одеса, 2014.

Дисертацію присвячено дослідженню проблеми формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів. У дослідженні визначено поняття «англомовна лексична компетентність майбутніх учителів-філологів» з урахуванням її формування на

основі поетичних текстів; проведено ретроспективний аналіз методів його формування; встановлено психологічні особливості засвоєння англомовної лексики поетичного стилю; представлено лінгвістичні особливості англомовних поетичних текстів як джерела формування лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів; спроектовано лінгводидактичну модель формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів; розроблено відповідну систему вправ. Визначено критерії та показники оцінювання рівнів сформованості англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів й експериментально апробовано ефективність запропонованої методики.

Ключові слова: англомовна лексична компетентність, поетичні тексти, лінгводидактична модель, система вправ, методика формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів засобами автентичних поетичних текстів.

АННОТАЦИЯ

Сяська Н. В. Формирование англоязычной лексической компетентности будущих учителей средствами аутентичных поэтических текстов. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и

методика обучения (германские языки). – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», МОН Украины.– Одесса, 2014.

Диссертационное исследование посвящено проблеме формирования англоязычной лексической компетентности будущих учителей средствами аутентичных поэтических текстов. На основе анализа научной литературы определены теоретические предпосылки формирования англоязычной лексической компетентности; дано определение феномена «англоязычная лексическая компетентность будущих учителей-филологов» с учетом его формирования на основе поэтических текстов, которое понимается как единство двух составляющих: практической и теоретической. Практическая составляющая включает знания языка англоязычных художественных поэтических произведений, средств его словообразования, лексических норм применения; навыки и умения практического использования лексики поэтических произведений в условиях учебной и реальной англоязычной коммуникации; способность анализировать лексическую составляющую своего вещания и самоусовершенствовать ее. Теоретическая составляющая включает профессионально-филологические: знания поэтических терминов, литературоведческих понятий,

лексикологических категорий; умения восприятия теоретического материала, изложения приобретенных знаний и использования теоретических знаний в процессе анализа художественных поэтических текстов; лингвистического и историко-содержательного анализа текста; поэтического изложения мыслей по теме изучаемого.

В диссертации выявлены психологические особенности усвоения англоязычной лексики поэтического стиля; проанализированы лингвистические особенности англоязычных поэтических текстов, как источника формирования лексической компетентности будущих учителей-филологов.

Спроектирована лингводидактическая модель формирования англоязычной лексической компетентности учителей-филологов средствами аутентичных поэтических текстов, которая состояла из двух подмоделей. Подмодель первая формирования англоязычной лексической компетентности будущих учителей-филологов средствами поэтических текстов (практический аспект) состояла из таких этапов: лингвистический, рецептивно-репродуктивный, репродуктивно-творческий. Подмодель вторая формирования англоязычной лексической компетентности учителей-филологов средствами поэтических текстов (теоретический аспект) состояла из таких этапов: теоретически-накопительный, операционно-познавательный, деятельностно-

аналитический.

Разработана система упражнений для формирования англоязычной лексической компетентности будущих учителей средствами аутентичных поэтических текстов, которая состояла из двух блоков упражнений. Первый блок упражнений реализовался в первой подмодели обучения. Второй блок упражнений соответствовал второй подмодели обучения

В исследовании определены критерии (теоретико-лингвистический, языково-коммуникативный, лингвоинтерпретационный) и показатели оценивания уровней сформированности англоязычной лексической компетентности будущих учителей средствами аутентичных поэтических текстов. Эффективность разработанной экспериментальной методики формирования англоязычной лексической компетентности будущих учителей средствами аутентичных поэтических текстов была проверена и подтверждена в ходе экспериментального обучения.

Ключевые слова: англоязычная лексическая компетентность, поэтические тексты, лингводидактическая модель, система упражнений, методика формирования англоязычной лексической компетентности будущих учителей средствами аутентичных поэтических текстов.

RESUME

Syaska N. V. Developing English Lexical Competency of Future Teachers by means of Authentic Poetic Texts. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies. Speciality 13.00.02 – Theory and Methodology of Teaching: Germanic languages. – State Institution ‘South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinskiy’, Ministry of Education and Science of Ukraine. - Odessa, 2014.

The thesis deals with the issue of developing English lexical competency of future teachers by means of authentic poetic texts. The concept ‘English lexical competency of future teachers-philologists’ which is formed on the basis of poetic texts has been defined; the psychological peculiarities of learning English words of poetic style have been determined; the linguistic characteristics of English poetical works as the source of developing English lexical competency of future teachers-philologists have been specified; the linguo-didactic model of developing English lexical competency of future teachers by means of authentic poetic texts have been elaborated; the corresponding system of exercises has been modelled.

The criteria, evaluative indicators and levels of developing English lexical competency of future teachers by means of authentic poetic texts have been defined. The effectiveness of the suggested methodology has been verified and confirmed in the course of

experimental teaching.

Key words: English lexical competency, poetic texts, linguodidactic model, system of exercises, methodology of developing English lexical competency of future teachers by means of authentic poetic texts.

Підписано до друку 26.08.2014. Формат 60x90 1/16.
Папір офсет. Гарнітура Times New Roman. Обл.-вид. арк. 1.
Наклад 100 прим. Зам. №780/3

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, вул. Ст. Бандери, 12, тел. (0362) 26-48-83